

Bilaga till naturvårdsstrategin

Varför bevara och planera för natur

Naturvårdsarbetet på kommunal nivå utgår från internationella, europeiska och nationella åtaganden. En grund är Konventionen om biologisk mångfald från 1992, som syftar till att bevara biologisk mångfald, använda den hållbart och säkerställa rättvis fördelning av nyttan från genetiska resurser. Inom konventionen antogs i Montreal 2022 det globala ramverket för biologisk mångfald, med mål om att till 2030 skydda minst 30 procent av land och hav samt restaurera minst 30 procent av degraderade ekosystem, och att integrera biologisk mångfald i all samhällsplanering.

På EU-nivå konkretiseras detta genom EU:s naturrestaureringsförordning, som ställer bindande krav på att medlemsstaterna successivt återställer försämrade ekosystem, inklusive i urbana miljöer. För kommuner innebär det ökade krav på planering, genomförande och uppföljning av restaureringsåtgärder.

Nationellt vägleder det svenska miljömålssystemet med generationsmålet och 16 miljö kvalitetsmål. Målen anger det miljö tillstånd som ska uppnås och ska integreras i fysisk planering och samhällsbyggande. Sammantaget innebär det att kommunal planering behöver bidra till att hejda förlusten av biologisk mångfald, stärka ekosystemens funktioner och främja långsiktig hållbar mark- och vattenanvändning.

Hållbarhetsmål och Sveriges miljömål

Sveriges miljömål fungerar som riktmärken för miljöarbetet i Sverige. Målen visar vägen mot en hållbar utveckling och utgör den miljömässiga dimensionen av Agenda 2030. Sveriges miljömål består av ett övergripande generationsmål, 16 miljö kvalitetsmål samt flera etappmål.

Agenda 2030

Hösten 2015 antog FN:s medlemsstater Agenda 2030 för hållbar utveckling. Agenda 2030 är en global handlingsplan med det huvudsakliga målet att skapa en mer hållbar och rättvis värld för alla människor, oavsett var de bor. FN:s medlemsstater åtog sig att fram till år 2030 leda världen mot en hållbar och rättvis framtid, att utrota fattigdom och hunger överallt, att bekämpa ojämlikheter inom och mellan länder, att bygga fredliga, rättvisa och inkluderande samhällen, att alla ska kunna åtnjuta de mänskliga rättigheterna, att främja jämställdhet och kvinnors och flickors egenmakt, att vidta ansträngningar för att nå dem som är mest utsatta först samt att säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser.

Sveriges miljö kvalitetsmål

Sveriges miljömål är ett nationellt ramverk som syftar till att vägleda arbetet mot en hållbar utveckling genom att skydda miljön och säkra hälsa och livskvalitet för kommande generationer. Målen är centrala för Sveriges miljöpolitik och fungerar som en vägledning för att hantera klimatförändringar, skydda naturresurser, minska miljöpåverkan från olika samhällssektorer samt bevara och nyttja biologisk mångfald på ett hållbart sätt.

Sveriges 16 miljö kvalitetsmål beskriver det tillstånd i den svenska miljön som hela miljömålsarbetet ska leda till. De 10 miljö kvalitetsmål som denna strategi främst jobbar mot är: Begränsad klimatpåverkan, grundvatten av god kvalitet, ett rikt odlingslandskap, bara naturlig försurning, ingen övergödning, myllrande våtmarker, god bebyggd miljö, levande sjöar och vattendrag, levande skogar samt ett rikt växt och djurliv.

Naturvård – en del av kommunens verksamhet

Natur och grönområden har en stor betydelse för att skapa en attraktiv och hälsosam boendemiljö. En kommun som planerar för framtiden lockar människor, inte bara med arbetstillfällen, vård, skola och omsorg, utan också med en närmiljö som erbjuder varierade möjligheter till naturupplevelser och rekreation.

Den fysiska planeringen är till för att säkerställa att det finns lämplig mark i beredskap för verksamhet och boende, men syftar även till att skydda områden som till exempel har speciella natur- och kulturvärden. Naturvårdsarbete är alltså

en viktig del av samhällsplaneringen. God planering är ett avgörande instrument för att nå ett hållbart samhälle.

På den kommunala marken har staden goda möjligheter att både bevara och på olika sätt främja naturvärden och ekosystemtjänster. Detta kan exempelvis ske genom riktad skötsel i naturområden, restaurering, ökat samarbete med andra aktörer med mera. Genom att aktivt arbeta med att stärka naturvärden och ekosystemtjänster på kommunal mark kan Mölndal stad främja den biologiska mångfalden.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som naturen och ekosystemen ger oss människor gratis och som bidrar till vårt samhälle, vår välfärd och hälsa. Exempel på viktiga ekosystemtjänster är vattenreglering, pollinering, livsmedelsproduktion, rekreation och biologisk mångfald.

Vårt samhälle är helt beroende av ekosystemtjänster för att fungera. Det är därför viktigt att vi identifierar och värderar ekosystemtjänster och arbetar på olika sätt för att bevara och stärka dessa. Många ekosystemtjänster är beroende av en hög biologisk mångfald och att det finns en välfungerande blågrön infrastruktur i landskapet. Ekosystemen blir därmed även mer motståndskraftiga mot olika typer av störningar, som exempelvis klimatförändringar.

I Sveriges miljömålssystem finns flera etappmål som handlar om ekosystemtjänster. Etappmålet ”Integrering av stadgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer” innebär att en majoritet av kommunerna senast år 2030 ska ta tillvara och integrera stadgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter.

Grönområden och stressreduktion

Genom att tillhandahålla grönområden av hög kvalitet och naturupplevelser kan kommuner förbättra både den fysiska och psykiska hälsan hos sina invånare, minska stress, främja social sammanhållning och skapa en miljö som stödjer hållbar och långsiktig hälsa.

Naturkontakt ha visat sig ha stora positiva effekter på vårt välbefinnande. Studier pekar på huvudsakliga teorier:

1. Genom att grönska skyddar dig från att se och höra miljöer som kan framkalla stress och utmattning.
2. Genom att grönska tillhandahåller miljöer som stämmer mer överens med vårt kollektiva förflutna, där återhämtning har skett i naturliga miljöer med växtlighet, vatten, öppna siktlinjer och med djur som inte innebär hot.

Stressreduktion sker ofta vid passiva naturupplevelser, som utsikt från ett fönster eller när du går i närheten av träd, parker och trädgårdar. Ju större, närmre och mer attraktiv en grönyta är, desto fler hälsofördelar. Generellt gäller att ju längre tid och desto mer frekvent människor vistas i grönområden, desto mer upplever individen återhämtning och lägre stressnivåer. Kvalitet på en grönyta kan innebära många olika saker som hur väl omhändertagen den är, hur variationsrik den är, hur den ligger i landskapet och hur påverkad av yttre störningar den är.